

Носителят на наградата БАЗА'2009 Самуил Стоянов се зае с „Глобалното затопляне”

автор: Диана Попова

[Списание "ЕК" - Брой 6/2010 от 25.11.2010г.](#)

В края на октомври в галерията на Института за съвременно изкуство – София, се откри експозиция със самонадеяното заглавие „На върха – изложба на Самуил Стоянов и влиянието ѝ върху Глобалното затопляне”. Авторът е носител на наградата БАЗА за 2009 г., която е за млад български художник в областта на съвременното изкуство. Наградата включва шестседмичен престой в International Studio and Curatorial Program в Ню Йорк и самостоятелна изложба в галерия ИСИ-София. БАЗА е учредена по инициатива на Института за съвременно изкуство в София, реализирана съвместно с Фондацията за гражданско общество (САЩ).

Самуил Стоянов бе в Ню Йорк в началото на тази година и дори направи кратък „рекламен” филм за чудесата, които един млад съвременен художник може да открие в музеите и галериите там. Връщайки се в България, очевидно попил от мащабното мислене на американската артистична столица, той се зае с... Глобалното затопляне. Всъщност художникът деликатно иронизира поредната кампания за спасяване на планетата в произведението си, озаглавено „За повече лед”. То се състои от петдесет еднакви дигитални принта със снимка на Ал Гор, който ближе сладолед в Синсинати през 2000 г. Надписът върху принтовете указва, че ако си купим един от принтовете, художникът ще изпрати 100, 50 или 0% (в зависимост от нашето желание) от стойността на Асоциацията за защита на климата – организация, финансирана от Ал Гор. Така можем да дадем своя принос в кампанията и да сме спокойни, че сме направили „нещо” за Глобалното затопляне. Обаче произведението събужда и основателни съмнения в периодично възникващите и подклаждани от мощни кампании тревоги на човечеството. Спомняте ли си Озоновата дупка? Преди 20-ина години бяхме призовани да престанем да използваме дезодоранти със спрей, защото те увеличавали въпросната дупка. Доколко това бе наистина грижа за планетата и доколко – кампания на големи фирми, произвеждащи дезодоранти-рулони, не е ясно. При всеки случай Озоновата дупка се затвори от самосебе си, човечеството тутакси забрави за нея, а дезодорантите със спрей продължават да са на пазара... Сега наред е Глобалното затопляне с всичките въпроси около това дали наистина има такова, дали става дума за естествен процес, дали намесата на човека наистина допринася за него, дали неговото преекспониране не служи просто за трупане на политически имидж или за прокарване на корпоративни интереси.

Неслучайно от двете страни на „За повече лед” са разположени произведенията „Разлив” и „СО2 (галерия ИСИ-София)”. Първото представя действителната човешка намеса в природата: в различни по големина прозрачни пластмасови съдове плуват буци маргарин. Инсталацията препраща директно към екологичната катастрофа в

Мексиканския залив по-рано тази година, включително и с факта, че маргаринът е твърде близък до петрола продукт. В този случай човечеството със своята активност действително нанесе вреда на природата – и вината за злополуката отеква индиректно във всеки от нас. Другото произведение – звуковата инсталация „CO2 (галерия ИСИ-София)” – е смисловият контрапункт на „Разлив”: глас в слушалките съобщава, че „Със своето дишане в следващите 13 дни и 14 часа вие ще произведете въглероден двуокис с обем, който би изпълнил галерия ИСИ в София”. Така е, 6 милиарда души постоянно тровим планетата, но не можем да спрем да дишаме, нали?..

И докато дишаме, правим планове и се стремим към едни или други върхове. Кулите, небостъргачите, замайващите висоти, постигането на всякакви „най-“, са присъщи на човечеството от дълбока древност. До степен, в която смисълът от тях остава на доста заден план. Този стремеж в изложбата е представен чрез кулата на Татлин (от 1920 г., която не е била построена „поради липса на суровини, технически възможности и съмнения в нейната целесъобразност”), вдъхновила художника Дан Флавин за произведение, което дематериализира проекта с неонов светлини. На „финала” на редицата е Самуил Стоянов, при който неоновите лампи не светят, а силуетът, който те очертават, е на Бурж Халифа – най-високият в момента небостъргач в света. Това произведение в изложбата открива цял „раздел”, посветен на проекта на младия художник за изкачване на въпросния небостъргач. За целта той е подробно проучен – с всичките рекорди, които поставя; със схеми и разпределение на етажите; със слайд-шоу, което показва интериорите и периодично открива все по-панорамна гледка с отдалечаването от земята. Следва и същинският проект – текст на стената, който подробно описва етапите на изкачването и сериозната подготовка, която е необходима за това артистично-алпинистко начинание... по стълбите. Четивото е забавно, но и напълно изпълнимо, ако авторът намери финансиране. Но дори и само като проект, произведението въздейства именно чрез отъждествяването на небостъргача с природно явление. Това е точката, в която самодоказването на човека изпъква като ирационално и стихийно – като самата природа.

В този смисъл изложбата на Самуил Стоянов наистина може да окаже влияние върху Глобалното затопляне. Сигурна съм, че тя може да го преодолее чрез т.нар. „ефект на пеперудата”. Така както съм убедена, че Озоновата дупка се затвори, защото някой някъде на планетата е престанал да използва дезодорант със спрей...